

یادگیری سر صحنه

دکتر محمد حسین نژاد
مدرس دانشگاه فرهنگیان

در فرایند آموزش مفاهیم موجود در کتاب‌های درسی، ضرورت ایجاد می‌کند معلمان به این مهم توجه داشته باشند که دانش‌آموزان صرفاً با گوش دادن، تمرکز بر محتوای کتاب و انجام تکالیف محوله نمی‌توانند به اهداف آموزشی اثر بخش دست یابند. در چنین شرایط تربیتی، کسب نمره نیز شکل بی‌اثری از آموزش است که صرفاً برای گذراندن امتحانات و دریافت کارنامه مفید است. با توجه به موضوعات و مفاهیم کتاب‌های درسی، آموزش بسیاری از مصداق‌های این مفاهیم در خارج از کتاب و در فضای خارج از کلاس توصیه می‌شود. حضور در موقعیت‌های واقعی زندگی به معلم و فراگیرندگان اجازه می‌دهد به راحتی از فضاها و امکانات خارج از کلاس مانند گردش‌های علمی انفرادی و گروهی، بازدید از پدیده‌های طبیعی، بحث و مراد به همسالان و معلم کلاس بهره‌مند شوند.

درک ما از واقعیت به کمک تبادل پیام و در نتیجه به کمک زبان و گفت‌وگو با دیگران شکل می‌گیرد

در نظریه و یگوتسکی^۱، روان‌شناس مشهور روسی، بر مسائل فرهنگی و اجتماعی تأکید زیادی شده است. از نظریه وی، رشد شناختی به شدت از این مسائل متأثر است. بنابراین، لازم است مطالب درسی در یک بافت فرهنگی اجتماعی آموزش داده شوند و در تمام مراحل تحصیل از نظر دور نمانند. و یگوتسکی بر کنش متقابل میان یادگیرنده و محیط اجتماعی اش تأکید می‌ورزید. در روکرد سازنده‌گرایی اجتماعی^۲ و یگوتسکی اذعان می‌شود که بعد اجتماعی یادگیری، مانند کلاس درس و یادگیری اجتماعی، موجب می‌شود که دانش‌آموزان معنای جهان را از طریق هر دو فرایندهای شخصی و اجتماعی بسازند (سیف، ۱۴۰۱).

فراگیرنده نه تنها باید از گفت‌مان فرهنگی بیاموزد، بلکه باید به عنوان یک شرکت‌کننده فعال یاد بگیرد که درون آن فرهنگ صحبت کند

بر اساس نظریه اجتماعی فرهنگی، و نظریه شناخت موقعیتی و یادگیری موقعیتی، این ایده مطرح شده است که شناخت و یادگیری که در یک موقعیت رخ می‌دهند، به هم وابسته هستند (هرینگتون و الیور^۳، ۲۰۰۰).

سازنده‌گرایان اجتماعی استدلال می‌کنند، دانشی که بخواهد فعال باشد، باید در بستر مناسب و از طریق یادگیری فعال آموخته شود. عبارت کلی برای این نوع از فعالیت «یادگیری موقعیتی^۴» است. طرفداران یادگیری موقعیتی استدلال می‌کنند، دانش نمی‌تواند به شیوه‌ای انتزاعی آموزش داده شود و در این حالت مفید نیز باشد. دانش باید در زمینه‌ای مرتبط با بستری معتبر آموزش داده شود (استرنبرگ و ویلیامز^۵، ۲۰۰۷).

درک ما از واقعیت به کمک تبادل پیام و در نتیجه به کمک زبان و گفت‌وگو با دیگران شکل می‌گیرد. بنابراین، تمامی دانش ما حاصل یک بافت اجتماعی است. زبان چیزی بیش از بیان افکار و احساسات درونی ماست که به روابط انسانی شکل می‌دهد و از آن‌ها شکل می‌گیرد.

پی‌نوشت‌ها

1. Vygotsky
2. social constructivism
3. Herrington & Oliver
4. situated learning
5. Sternberg & Williams
6. sociocultural theory
7. Brown et al
8. Wenger
9. Stoner & Cennamo

مشغول آن‌ها می‌شود، کارهای روزمره درون فرهنگ هستند (براون و همکاران^۱، ۱۹۸۹). یادگیرندگان باید کار فناویری‌های مربوط به فرهنگ خود، رفتارهای اجتماعی و به ویژه کاربرد زبان را یاد بگیرند (ونگر^۸، ۱۹۹۱). در یادگیری موقعیتی، فراگیرنده نه تنها باید از گفتمان فرهنگی بیاموزد، بلکه باید به عنوان یک شرکت کننده فعال یاد بگیرد که درون آن فرهنگ صحبت کند (استونر و سننامو^۹، ۲۰۱۸). از نظر ویگوتسکی، فرهنگ شناخت لازم برای رشد را در اختیار فرد قرار می‌دهد. همچنین تعیین می‌کند کدام مهارت‌ها مهم هستند. از نظر طرفداران این رویکرد، معلمان باید در کلاس‌های درس به این موارد توجه داشته باشند:

از دانش آموزان را تشویق کنند با همیاری یکدیگر و به صورت مشارکتی به یادگیری بپردازند.

از دانش آموزان و همسالان توانا تر بخواهند در موضوع‌هایی که بر آن‌ها تسلط دارند، به عنوان معلم خصوصی، دوستان نیازمند خود را یاری دهند.

شرایط تجربه فیزیکی را که به درگیری‌های شناختی بیشتر می‌انجامد فراهم کنند تا دانش آموزان در رشد ایده‌های جدید دانش، که تطابق بهتری با تجربه‌ها دارند، تشویق شوند.

برای دانش آموزان فرصت فعالیت، دست‌کاری و بیان به زبان و لغات خود در فراهم کنند تا بتوانند به صورتی فعال دانش یک موضوع را بسازند.

از این طریق فهم آن‌ها نسبت به موضوع عمیق‌تر خواهد شد.

به فرهنگ و بافت قومی دانش آموزان توجه داشته باشند و موضوعات درسی را به این موضوعات مرتبط کنند.

محیط‌های یادگیری را طوری طراحی کنند که فراهم کننده یادگیری‌های معنادار باشند. برای رسیدن به این هدف، یادگیری جدید باید با آموزه‌های پیشین و نیازها و امکانات محیطی منطبق باشد.

از ارائه انتزاعی مطلب دور شوند و در عوض فرصت‌هایی را برای دانش آموزان فراهم کنند که یادگیری در شرایط جهان واقعی را تجربه کنند. به دانش آموزان کمک کنند مسائل ریاضی، علوم و تعلیمات اجتماعی را که در جهان واقعی کاربرد دارند، درک کنند.

منابع

۱. سیف، علی اکبر (۱۴۰۱). روان‌شناسی پرورشی نوین. چاپ چهل و هفتم. نشر آگاه، تهران.
2. Herrington, J., & Oliver, R. (2000). An instructional design framework for authentic learning environments. *Educational Technology Research and Development*, 48(3), 23-48. <https://doi.org/10.1007/BF02319856>.
3. Stoner, A. M. and Cennamo, K. S. (2018). *Enhancing Reflection Within Situated Learning: Incorporating Mindfulness as an Instructional Strategy*, Springer
4. Sternberg, Robert J and Williams, Wendy M. (2009). *Educational Psychology*, 2nd Edition,

اگر هیچ (واقعی) در بیرون وجود نداشته باشد، پس ماهمگی از طریق مشاهده، فرق گذاشتن میان این مشاهدات، و در میان گذاشتن دریافت‌هایمان با دیگران از طریق زبان، واقعیت را خلق می‌کنیم. بر اساس نظریه اجتماعی فرهنگی^۶ ویگوتسکی، فرهنگ نیز عاملی تأثیرگذار بر یادگیری موقعیتی دانسته شده است. دانش به واسطه زندگی در اجتماع شکل می‌گیرد. از این رو، دانش، فعالیت و فرهنگی که یادگیری در آن اتفاق می‌افتد، پیوندی جدایی‌ناپذیر با یکدیگر دارند. فعالیت‌های واقعی که دانش آموز